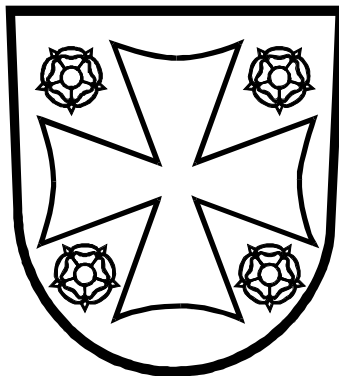

Seurakunnan retki- ja leiritoiminnan turvallisuusohjeet 2006

Hyväksytty kirkkohallituksen virastokollegiossa 2.3.2006

SUOMEN EV.-LUT. KIRKON KESKUSHALLINTO
SARJA C 2006:5

KIRKKOHALLITUS
Helsinki 2006
ISSN 1237-6973

Hätäensiapu ja toimenpiteet alkutilanteessa

1. Arvioi tilanne

- mitä on tapahtunut
- autettavien määrä ja avun tarve
- auttajien määrä
- käytettävissä oleva välineistö
- avun kiireellisyys ja avun tarve

2. Pelasta

- pelasta ensiksi hengenvaarassa olevat
- siirrä potilas lähimpään turvalliseen paikkaan
- älä vaaranna omaa ja muiden henkeä
- lähesty vaarallista kohdetta harkiten

3. Estä lisäonnettomuudet

- selvitä lisäonnettomuuden vaara ja onnettomuuspaikka on selvästi merkitty

4. Anna hätäensiapu

- aloita hätäensiapu välittömästi ja jatka kunnes ammattiapu saapuu paikalle
- muiden vammojen hoito vasta hätäensiavun jälkeen

5. Tee hätäilmoitus

- tee hätäilmoitus lisäavun saamiseksi, soita 112
 1. kerro ensin, mitä on tapahtunut ja missä
 2. vastaa sinulle esitettyihin kysymyksiin
 3. toimi sinulle annettujen ohjeiden mukaisesti

Lopeta puhelu vasta, kun saat luvan.

SISÄLLYS

JOHDANTO.....	3
1 TURVALLISUUSASIAKIRJAN SISÄLTÖ	3
1.1 Mikä on turvallisuusasiakirja	3
1.2 Seurakunnan leiritoiminnalle asetettavat yleiset turvallisuusvaatimukset	5
1.3 Leirin riskien arviointi	6
2 OSALLISTUJAT	6
2.1 Leirin markkinointi ja osallistujille toimitettavat ennakkotiedot	6
2.2 Ennakkotiedot osallistujista	7
2.3 Lapset ja nuoret osallistujat	8
2.4 Ulkomaalaiset osallistujat	8
2.5 Muut erityisryhmät	8
2.6 Päihteet ja tupakointi	8
2.7 Osallistujien fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden varmistaminen.....	9
3 HENKILÖSTÖ	9
3.1 Henkilöstömäärän määrittelyssä huomioon otettavaa.....	9
3.2 Koulutus ja perehdyttäminen	10
4 FYYSINEN YMPÄRISTÖ	11
4.1 Koneet ja laitteet.....	11
4.2 Rakenteet	11
4.3 Rakennukset ja majoittuminen.....	11
4.4 Elintarviketurvallisuus.....	12
4.5 Turvallisuusvälineet ja henkilösuojaimet	12
4.6 Vuokraus ja alihankinta	12
5 HÄTÄTILANNEVALMIUS.....	13
5.1 Ensiapu- ja pelastusvalmius	13
5.2 Evakuointivalmius.....	13
5.3 Etsintävalmius	14
6 ONNETTOMUUDESTA ILMOITTAMINEN	14
6.1 Ilmoitusvelvollisuus	14
6.2 Onnettomuuskirjanpito	15
6.3 Työntekijälle sattuneet onnettomuudet.....	15
7 TIEDOTTAMINEN ONNETTOMUUSTILANTEESSA.....	15
7.1 Sisäinen viestintä.....	15
7.2 Tiedottaminen ja kriisiviestintä.....	16
8 LUVAT, ILMOITUKSET JA VAKUUTUKSET	16

9 ERÄITÄ KESKEISIÄ LEIRITOIMINNAN TURVALLISUUTTA KOSKEVIA SÄÄNNÖKSIÄ	17
LIITE 1. TURVALLISUUSASIAKIRJAN SISÄLTÖKUVAUS.....	19
LIITE 2. TURVALLISUUSASIAKIRJA	21
LIITE 3. TURVALLISUUSSUUNNITELMA	23
LIITE 4. ONNETTOMUUSRAPORTTIMALLI SEURAKUNNALLE	24
LIITE 5. LAJILIITTOJA	25

JOHDANTO

Erilaisilla leireillä ja retkillä on vakiintunut asema seurakuntien toiminnassa. Erityisen suosittuja ne ovat diakonia-, lapsi- ja nuorisotyössä. Seurakunnat järjestivät v. 2004 yli 27 000 retkeä ja leiriä, joissa oli mukana 627 000 henkeä. Retkien ja leirien suuri suosio velvoittaa seurakuntia kiinnittämään huomiota myös niiden laatuun. Yksi laadukkaan toiminnan tai palvelun kriteeri on, että retket ja leirit (jäljempänä leiri, leiritoiminta) järjestetään turvallisesti. Palvelujen turvallisuutta koskeva vaatimus perustuu myös lainsäädäntöön. Se velvoittaa seurakuntaa palvelun tarjoajana ja tuottajana sekä työnantajana. Leirien turvallisuutta on pyritty tarkastelemaan näissä ohjeissa molemmista näkökulmista.

Ohjeiden tarkoituksena on auttaa seurakuntia kehittämään ja parantamaan leiritoiminnan turvallisuutta sekä ennaltaehkäisemään onnettomuuksia ja tapaturmia. Siihen on pyritty muun muassa asiakirjamallien avulla. Ohjeet soveltuvat käsikirjaksi leiritoiminnan turvallisuudesta vastaaville sekä esimies- ja muissa henkilöstöhallinnon tehtävissä toimiville. Siitä voi olla hyötyä myös luottamusmies-, työsuoja- ja yhteistoimintaorganisaation jäsenille.

Ohjeita laatiessaan kirkkohallituksen asettama työryhmä hyödynsi Kuluttajaviraston ohjeita ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi (Kuluttajaviraston julkaisusarja 9/2003). Kuluttajavirasto on kirkkohallituksen pyynnöstä antanut työryhmän laatimista ohjeista lausunnon. Leirien turvallisuutta koskevan lainsäädännön soveltamista valvovilla viranomaisilla voi olla myös muuta materiaalia, josta on hyötyä seurakuntien leiritoiminnan järjestämisessä. Tällaiseen materiaaliin voi tutustua Kuluttajaviraston Internet-sivuilla www.kuluttajavirasto.fi. Viranomaiset antavat tarvittaessa myös ohjeita valvottavanaan olevan lainsäädännön soveltamisesta. Paikallistasolla lakia kulutus- tavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta valvoo terveystarkastaja.

Leiriturvallisuuteen liittyvää materiaalia ja asiakirjamalleja löytyy osoitteesta evl.fi/keskushallinto
Kirkkohallitus > Kasvatus ja nuorisotyö.

Toiminta on turvallista, jos siihen liittyvät riskit ovat hyväksyttäviä. Turvallisuudella tarkoitetaan kokonaisvaltaista fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta niin, ettei kenellekään aiheudu loukkaantumista tai vammautumista eikä horjuteta tarpeettomasti psyykkistä tasapainoa.

1 TURVALLISUUSASIAKIRJAN SISÄLTÖ

1.1 Mikä on turvallisuusasiakirja

Leiriä järjestäessään seurakunta on palvelun tarjoaja, jota koskee **kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettu laki** (75/2004). Sen mukaan palvelun tarjoajalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalveluksesta sekä niihin liittyvistä riskeistä (3§). Palvelun tarjoajan on annettava markkinoinnissaan kuluttajille tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan kulutustavariin ja kuluttajapalvelukseen liittyvät vaarat (5§). Seurakunta voi lisäksi olla **pelastuslain** (468/2003) mukaan rakennuksen omistaja ja haltija ja muu yhteisö, joka on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteessa ja va-

rautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät (8 §). Kun leiritointia järjestetään seurakunnissa perinteisesti seurakuntaan palvelussuhteessa olevien viranhaltijoiden tai työsopimussuhteisten työntekijöiden (jäljempänä molemmista käytetään sanaa työntekijä) johtamana, on seurakunta edellä sanotun lisäksi myös työnantaja, joka on **työturvallisuuslain** (738/2002) mukaan tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä.

Näiden turvallisuutta koskevien säädösten perusteella seurakunta on velvollinen selvittämään ja arvioimaan toimintaan, rakennuksiin sekä työhön ja työolosuhteisiin liittyviä vaaroja sekä laatimaan toimintasuunnitelmia ja -ohjelmia, joiden avulla edistetään turvallisuutta. Näissä suunnitelmissaan ja ohjelmissaan seurakunnan tulee ottaa huomioon myös leirit. Leirien turvallisuuden varmistamiseksi seurakunnan on koottava yksittäisen leirin turvallista toteuttamista koskevat asiat omaksi leirikohtaiseksi **turvallisuusasiakirjaksi**.

Turvallisuusasiakirja: Seurakunnan laatima kirjallinen asiakirja, jossa on määritelty seurakunnallisten ohjelmalvelujen mm. retki- ja leiritointiaan ja turvallisuuteen liittyviä asioita esim. henkilöstön tehtäväjako, riskien arviointi, turvallisuussuunnitelma, avunhätymisjärjestelyt erilaisiin onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteisiin.

Turvallisuussuunnitelma: Seurakunnan laatimat ohjeet, jotka koskevat yksittäisiä suurempiriskisiä toimintoja esim. retken, leirin tai vaelluksen ja suorituspaikkojen osalta. Liitetään osaksi turvallisuusasiakirjaa.

Leirin turvallisuusasiakirjan sisällön on oltava tarkoituksenmukaisessa suhteessa toimintaan. Sen laadinnasta huolehtii leirin ohjelma- ja turvallisuusvastuussa olevaksi johtajaksi nimetty tai muu vastaava henkilö. Leirin henkilöstö perehdytetään asiakirjan sisältöön, minkä he vahvistavat myös nimikirjoituksellaan. Turvallisuusasiakirja on pidettävä henkilöstön saatavilla leirin ajan. Tämän ohjeen liitteenä on turvallisuusasiakirjan sisältökuvaus (liite I) ja vähimmäistiedot sisältävä turvallisuusasiakirjan malli (liite II).

Turvallisuusasiakirja (liite I) sisältää seuraavat osat:

Perustiedot leiripaikasta ja ajan- kohdasta sekä tarvittavasta työntekijämäärästä, vapaaehtoisista ja turvallisuuteen liittyvästä tehtäväjaosta (kohdat 1-2).

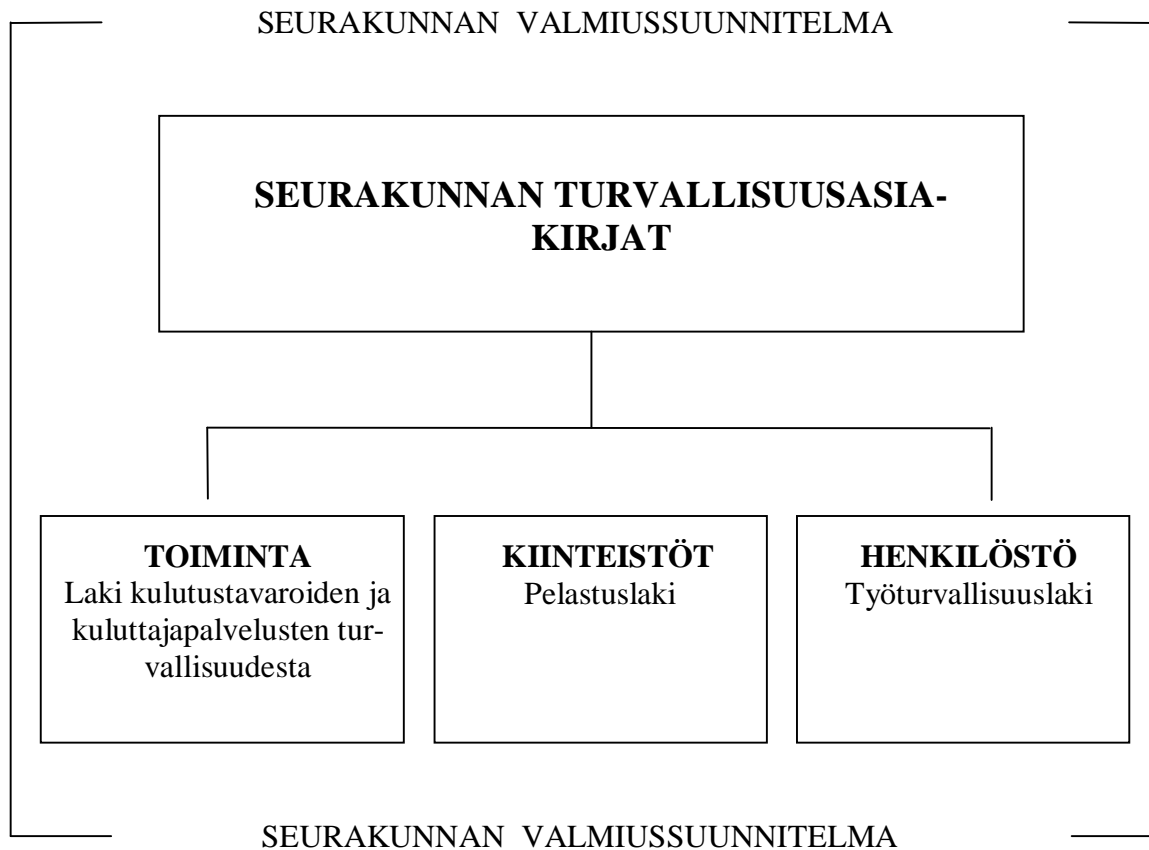
Yleiskuvauksen leirin ohjelmasta ja toimintavoista sekä kuvauksen turvallisuudeltaan vaativammista toimintaosioista sekä leirin ennakkoinformaatiosta (kohdat 5-6).

Leiriin liittyvien riskien arvioinnin (kohta 7).

Kuvauksen leiriläisten kuljetuksesta, leiripaikan ympäristöstä ja rakennuksista, ruokahuollosta, pelastusajoneuvojen saatavuudesta, rakennuksen sammutus- ja pelastusvälineistöstä, leirin käytössä olevista apuvälineistä, pysyvistä rakennelmista ja leikkivälineistöstä sekä leirin käytössä olevista turva- ja pelastusvälineistöstä (kohdat 3-4).

Turvallisuusasiakirjan käsittelyn (kohta 8).

Kun leirillä on yksittäisiä turvallisuudeltaan vaativampia toimintaosioita, laaditaan jokaista tällaista yksittäistä osiota varten **turvallisuussuunnitelma**, joka liitetään leirikohtaisen turvallisuusasiakirjan osaksi. Tällaisia suuririskisiä toimintoja ovat esimerkiksi erilliset metsä- tai kanoottiretket tai kalliokiipeily.

Valmiussuunnitelma: Seurakunnan laatima rauhan- ja poikkeusajan toimintasuunnitelma.

1.2 Seurakunnan leiritoiminnalle asetettavat yleiset turvallisuusvaatimukset

Seurakunnan on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, ettei leiritoiminnasta aiheudu vaaraa osallistujan (leiriläisen) tai osallistujan rinnastettavan henkilön taikka leirin vaikutuspiiriin kuuluvan muun henkilön terveydelle tai omaisuudelle. Leiritoiminnan tulee olla myös kestävä kehityksen mukaista ja ympäristöä huomioivaa. Seurakunta vastaa toiminnan turvallisuudesta koko sen suoritusketjun ajan.

Seurakunnalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot leiritoiminnasta sekä niihin liittyvistä riskeistä. Leirin osallistujan tai osallistujan rinnastettavan henkilön taikka leirin vaikutuspiiriin kuuluvan muun henkilön terveydelle tai omaisuudelle leiritoiminnasta aiheutuvasta vaarasta seurakunnan on ilmoitettava välittömästi valvontaviranomaiselle. Samalla on ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin vaaran takia on jo ryhdytty.

1.3 Leirin riskien arviointi

Riskien arviointi ja hallinta on keskeisessä asemassa kehitettäessä leiritoiminnan turvallisuutta. Se muodostaa perustan leirin turvallisuusasiakirjan laatimiselle. Riskien arvioinnin avulla voidaan suunnitelmallisesti ennaltaehkäistä mahdollisten tapaturmien ja onnettomuustilanteiden syntyminen ja tuottaa tietoa turvallisen toiminnan järjestämistä varten.

Seurakunnan tulee arvioida koko leiriin liittyvät riskit. Mitä vaaroja liittyy leiripaikalle saapumiseen? Vaaratilanteet eri ohjelmaosioissa, suorituspaikalta toiselle siirtyminen, avun hälyttäminen? Riskien arviointi tulee laatia kirjallisesti ja liittää osaksi leiritoiminnan turvallisuusasiakirjaa.

Leirin riskien arvioinnissa voidaan hyödyntää sitä osaamista ja tietoa, jota seurakunnassa on kertynyt laadittaessa erilaisia turvallisuuden parantamiseen tähtäviä suunnitelmia. Tällainen tieto voi olla peräisin muun muassa seurakunnan tekemästä työturvallisuuslain edellyttämästä työpaikan riskien arvioinnista, jossa on voitu käyttää esimerkiksi Työturvallisuuskeskuksen tuottamaa riskienarviointimateriaalia. Mikäli leiriin liittyy turvallisuudeltaan vaativampia toimintaosioita, voi riskien arvioinnissa käyttää apuna lajiliittojen suosituksia.

Riskillä tarkoitetaan ei-toivotun tapahtuman esiintymistodennäköisyyttä. Riski muodostuu vaaran suuruudesta ja todennäköisyydestä. Riskien arvioinnilla tarkoitetaan laaja-alaista ja järjestelmällistä vaarojen ja terveyshaittojen tunnistamista sekä niiden merkitysten arvioimista turvallisuudelle, terveydelle ja omaisuudelle. Tavoitteena on turvallisuuden parantaminen.

Riskien arvioinnissa:

1. Tunnistetaan, mitä vaaratilanteita toimintaan liittyy, millaisia tapaturmia tai onnettomuuksia voi sattua (esim. kaatuminen, putoaminen, liukastuminen).
2. Arvioidaan vaaran suuruus ja todennäköisyys:
 - onko vaaratilanne epätodennäköinen, mahdollinen vai todennäköinen
 - onko siitä syntyvä seuraus vähäinen, haitallinen vai vakava (esim. mustelma, luun murtuminen, pysyvä vamma, kuolema)
3. Toteutetaan toimenpiteitä vaaratilanteiden poistamiseksi, riskien pienentämiseksi tai tapaturmien ja onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi.

Vasta riskien arvioinnin jälkeen seurakunnassa tehdään päätös leirin toteutuksesta ja määritellään leiritoimintojen reunaehdot: osallistujien enimmäismäärät, henkilökunnan määrä ja nimetään turvallisuusvastaava.

2 OSALLISTUJAT

Leiritoimintaa järjestettäessä otettava huomioon kulloinenkin osallistujaryhmä esim. lapset, nuoret, ikääntyneet henkilöt, liikuntarajoitteiset sekä osallistujien määrä, ikä-, kunto-, taito- ja muut vaatimukset. Myös vallitsevat maasto-, ympäristö- ja sääolosuhteet sekä ohjaajien taidot ja lukumäärä on otettava huomioon.

2.1 Leirin markkinointi ja osallistujille toimitettavat ennakkotiedot

Seurakunnan tulee jo leiriä koskevassa ennakkoinformaatiossaan antaa osallistujalle seuraavat tiedot, jos ne ovat tarpeen leirille osallistumisesta terveydelle tai omaisuudelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi:

- leirin vaativuustaso ja siihen osallistumiselle asetettavat osallistujan terveydentilaa ja muita henkilökohtaisia ominaisuuksia koskevat vaatimukset ja rajoitukset
- osallistujalta edellytettävä tarpeellinen valmistautuminen, osallistujalta mahdollisesti vaadittava ennakko-osaaminen tai taitotaso sekä tieto osallistumisen edellyttämistä viranomaisen antamista asiakirjoista ja luvista
- sellaiset osallistumisesta aiheutuvat vaikutukset, jotka ovat luonteeltaan pysyviä tai joiden muuttaminen myöhemmin saattaa aiheuttaa suuria kustannuksia ja vaivaa
- sellaiset varusteet, jotka osallistujan itsensä edellytetään ottavan mukaan leirille sekä mahdolliset rajoitukset omien varusteiden käyttämiseen
- tieto sellaisista leiriin liittyvistä seikoista, joiden voidaan arvioida olevan merkityksellisiä osallistujan terveyden kannalta tai joiden muutoin voidaan olettaa merkittävästi vaikuttavan osallistujan haluun tulla leirille (esim. jos ohjelmaan liittyy eläinten kanssa toimimista tai muita allergiariskejä).
- tarpeelliset toiminta- ja käyttäytymisohjeet leirin aikana (esim. tieto siitä, että päihteiden vaikutuksen alaisena ohjelmaan osallistuminen on kiellettyä), opastus tarvittavien henkilönsuojaimien asianmukaiseen käyttämiseen sekä toimintaohjeet ja hätätilanneohjeet ja ohjeet toiminnan keskeyttämiseksi sen varalta, että osallistuja havaitsee terveydelle tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran, sekä tarpeelliset turvallisuus- ja toimintaohjeet leirin toiminnan jälkeen mahdollisesti huomioon otettavista seikoista
- leirin turvallisuudesta vastaava henkilö tai henkilöstö

Ennakkotietojen antaminen perustuu kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettuun lakiin, jonka mukaan markkinoinnissa on annettava tarvittavat tiedot, että kuluttaja tai kuluttajaan rinnastettava henkilö pystyy arvioimaan kuluttajapalveluun liittyvät vaarat. Tiedot on annettava kirjallisesti, jollei erityisistä syistä muunlainen tiedonanto ole tarkoituksenmukaisempaa.

Vaara: Tekijä tai olosuhde, joka voi saada aikaan fyysisesti psyykkisesti tai taloudellisesti haitallisen tapahtuman.

Leirikirjeessä on kerrottava leirin olosuhteista ja vaatimuksista niin selvästi ja ymmärrettävästi, että osallistuja tietää mihin on osallistumassa ja voi kysyä tarvittaessa lisätietoja. Tarvittaessa täytyy kertoa etukäteen, että osallistujien toimintakunto voidaan tarkistaa ennen leiritoimintoihin osallistumista.

Osallistujien turvallisuuteen vaikuttavat asiat kerrataan ja täsmennetään leirin alussa esimerkiksi erityisellä turvallisuusoppitunnilla. Mikäli leiriin liittyy turvallisuudeltaan vaativampia toimintaosioita, turvallisuusasiat on käytävä läpi myös ennen niiden toteuttamista.

2.2 Ennakkotiedot osallistujista

Osallistujista ennakkoon saadut tiedot auttavat seurakuntaa valmistautumaan tarvittaviin toimenpiteisiin. Jos osallistujina on jokin erityisryhmä, kuten lapset, ulkomaalaiset tai liikuntarajoitteiset, tulee ohjelman rakenne suunnitella erityisryhmän vaatimukset huomioon ottaen. Myös lyhytkestoisemmissä toiminnoissa voidaan tarvita osallistujilta tietoja, joilla on ohjelman kannalta merkitystä.

Ennakkotietojen saamiseksi on hyvä käyttää apuna lomaketta tai ”osallistujakorttia”, joka voidaan laatia seurakunnassa eri työmuotojen tarpeista käsin ja niin että osallistumisesta terveydelle tai omaisuudelle aiheutuvan vaaran torjuminen on mahdollista. Esimerkiksi jos toiminnassa on suuri todennäköisyys joutua veden varaan, tulee osallistujien uimataito kartoittaa etukäteen. Jos taas lei-

rillä edellytetään erityistä fyysistä tai psyykkistä kuntoa tai osaamista, saatetaan osallistujien terveydentilasta ja taidoista tarvita tietoa etukäteen. Leiritoiminnassa huomioon otettavat sairaudet ja allergiat voidaan selvittää erillisellä terveystietolomakkeella.

Lomakkeita käytettäessä tulee ottaa huomioon henkilötietolain (523/1999) vaatimukset:

- Henkilötietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, joiden tehtäviin kuuluu valmistella, päättää tai panna täytäntöön päätöksiä näiden tietojen pohjalta. He eivät saa ilmaista tietoja sivullisille.
- Arkaluontoiset tiedot on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun niiden käsittelylle ei ole perustetta.

2.3 Lapset ja nuoret osallistujat

Henkilökunnalla on aina oltava leiriläisten huoltajien yhteystiedot, jotta heihin saadaan tarvittaessa yhteys. Tiedot on kerättävä ennen toimintaan osallistumista esimerkiksi osallistujakortin avulla. Lisäksi suuririskisiin ohjelmiin on erikseen pyydettävä alle 18-vuotiailta osallistujilta huoltajan suostumus. Seurakunnan on varmistettava suostumus kirjallisesti. Näitä toimintoja ovat muun muassa metsäretket, kalliokiipeily tai –laskeutuminen, kanoottiretki ja ratsastus.

2.4 Ulkomaalaiset osallistujat

Seurakunnan on ulkomaalaisten osallistujien osalta otettava huomioon heidän toimintoon perehtyneisyytensä ja kykynsä omaksua ohjeita sekä erilaisista kulttuureista tulevien tavat, uskomukset ja arvot. Henkilökunnassa on oltava ulkomaalaisten osallistujien määrä huomioon ottaen riittävästi kielitaitoisia työntekijöitä. Erityisesti suuria riskejä sisältävissä ohjelmissa ohjeet tulisi antaa osallistujien äidinkielellä tai jotain osapuolille yhteistä kieltä käyttäen. Ohjeiden ymmärtäminen tulee aina varmistaa.

2.5 Muut erityisryhmät

Mikäli leirille osallistuvilla tiedetään jo ennakolta olevan erityisiä tarpeita fyysisen tai psyykkisen terveydentilan vuoksi tai heidän tiedetään muusta syystä tarvitsevan erityistä huolenpitoa, on seurakunnan otettava nämä seikat huomioon henkilökunnan määrän mitoituksessa ja ammattitaitovaatimuksissa. Tällaisia erityisiä tarpeita omaavan osallistujan huoltajan tai hoitajan ajantasaiset yhteystiedot on varmistettava etukäteen, jollei huoltaja tai hoitaja ole leirillä mukana. Mikäli leirille osallistuva henkilö ei ole oikeustoimikelpoinen, lupa osallistumiselle on saatava huoltajalta. Tällöin myös ennakkotietojen saantiin osallistujasta on kiinnitettävä erityistä huomiota.

2.6 Päihteet ja tupakointi

Seurakunnan leiritoiminnan tulee tukea terveellistä ja päihteetöntä elämäntapaa. Seurakunnassa mahdollisesti laaditussa yhteisessä päihdestrategiassa (ks. Kirkon päihdestrategia. Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto. Sarja C 2005:2) olisi otettava huomioon myös leiritoiminta. Strategiassa tulee erityisesti kiinnittää huomiota päihteiden käytölle leiritoiminnassa asetettaviin rajoihin sekä toimenpiteisiin, joihin ryhdytään havaittaessa päihteidenkäyttöä leirillä. Henkilökunnalla tulee olla etukäteen tiedossa se, miten leiriolosuhteissa toimitaan tupakointi-, päihde- ja huumetapauksissa. Leirin päihteettömyydestä on tiedotettava osallistujille selkeästi ja hyvissä ajoin ennen leiriä. Mikäli

leirillä on mukana alle 18-vuotiaita, on alkoholi- ja tupakkalain (1143/1994 ja 693/1976) vaatimukset otettava huomioon.

2.7 Osallistujien fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden varmistaminen

Leirin aikana osallistujille tulee selvittää ohjelman mahdolliset fyysiset ja psyykkiset vaaratekijät, sekä painottaa tilanteenmukaista pukeutumista ja varustautumista. Seurakunta vastaa leirin aikana osallistujien varusteiden toimivuudesta sekä valvoo niiden käyttöä. Leiriläisille tulee antaa ohjeet, miten mahdollisessa hätätilanteessa toimitaan ja miten hälytetään apua. Leirin vastuuhenkilön tulee olla kaikkien tiedossa.

Joillekin leiriläisille saattaa ryhmän mukana muodostua sosiaalinen pakko osallistua ohjelmaan, johon hänellä ei ole fyysisiä tai psyykkisiä edellytyksiä. Leiriläisille tulee ennen ohjelman alkua kertoa, että osallistuminen on vapaaehtoista. Leiriläisiä ei saa pakottaa mukaan toimintaan.

Yksittäisille ohjelmille tai ohjelmakokonaisuuksille tulee asettaa olosuhterajat. Ohjelmaa tai sen osiota ei tule suorittaa huonojen olosuhteiden vallitessa. Esimerkiksi kun sade tai pakkasen aiheuttaa liukkautta, jää sulaa, on kylmää, on kuumaa tai kun on ukonilma. Turvallisuusasiakirjassa tulee olla selkeät ohjeet siitä, miten toimitaan, jos olosuhteet muuttuvat ohjelman aikana.

Leiriläisten kanssa on hyvä sopia etukäteen kuvauskäytännöistä ja -etiketistä. Mikäli leiriläisiä valokuvataan järjestäjän toimesta, on siitä tiedotettava etukäteen. Kuvien julkaisulle on henkilötietolain mukaan aina pyydettävä asianomaisen lupa. Alle 18-vuotiaiden osalta lupa on kysyttävä huoltajilta.

3 HENKILÖSTÖ

Leirin turvallisuus edellyttää, että sen toteuttamiseen osallistuvan henkilöstön määrä on toiminnan laatu, osallistujien lukumäärä, ikä ja erityistarpeet huomioon ottaen riittävä. Henkilöstöllä on oltava asianmukainen koulutus tehtäviinsä, joihin heidät on myös perehdytetty.

3.1 Henkilöstömäärän määrittelyssä huomioon otettavaa

Henkilöstön määrä voi vaihdella hyvinkin paljon eri leirien välillä. Myös se, keitä henkilöstön määrää koskevissa laskelmissa otetaan huomioon, vaihtelee. Perinteisesti leiritoimintaa järjestetään seurakuntaan palvelussuhteessa olevien työntekijöiden (viranhaltijoiden tai työsopimussuhteisten työntekijöiden) ja ns. vapaaehtoisten väliseen työnjakoon perustuen. Henkilöstöön voi kuulua myös työharjoittelu- tai työssäoppimisjaksolla olevia opiskelijoita. Koska vastuu leirin turvallisesta toteuttamisesta on viimekädessä seurakunnalla ja sen työntekijöillä, tulisi henkilöstön riittävää määrää koskevissa laskelmissa ottaa huomioon vain työntekijät. Vapaaehtoiset sekä työharjoittelu- tai työssäoppimisjaksolla olevat opiskelijat toimivat pääsääntöisesti varsinaisten työntekijöiden ohjauksessa ja apuna, vaikka heillä muutoin olisikin leirin toteutuksen kokonaisuudessa merkittävä rooli.

Leireillä on toiminnan järjestämiseen välittömästi osallistuvien työntekijöiden lisäksi tavallisesti myös keittiö- ja kiinteistötehtävissä toimivia työntekijöitä. Myös näiden työntekijöiden merkitystä henkilöstömäärää koskevissa laskelmissa tulisi voida paikallisesti arvioida.

Joitakin leiritoimintoja varten on olemassa suuntaa-antavia suosituksia työvoiman tarpeesta suhteessa osallistujien määrään. Rippikoulun työntekijöiden määrään on otettu kantaa Piispainkokouksen hyväksymässä rippikoulusuunnitelmassa (Elämä-usko-rukous, Rippikoulusuunnitelma 2001, hyväksytty piispainkokouksessa 11.9.2001). Siinä suositellaan, että jokaista alkavaa kymmentä nuorta kohden rippikoulussa on kokoaikaisesti läsnä vähintään yksi työntekijä ja että heidän lisäksi rippikoulussa on varttuneempia nuoria isosina. Tämän suosituksen voidaan katsoa linjaavan toiminnan järjestämiseen välittömästi osallistuvien työntekijöiden määrää leirillä rippikoululeiriä yleisimminkin. Mm. erityisnuoriso-, mielenterveys-, ja päihdetyön leireillä työntekijämäärän on oltava yli sanotun vähimmäissuosituksen.

Työntekijöiden mahdollinen sairastuminen leirin aikana kannattaa myös ottaa huomioon henkilöstömäärää määriteltäessä. Menettelytavat lisätyöntekijöiden saamiseksi paikalle on myös selvitettävä tai kehitettävä ns. takapäivystäjäjärjestelmä, jossa on nimetty sairastuneen tilalle tuleva työntekijä.

Riittävässä henkilöstömäärässä on leirin turvallisen toteuttamisen lisäksi kysymys työntekijöiden työturvallisuudesta ja työssä jaksamisesta. Liian pieneksi mitoitettu työntekijämäärä on riski sekä työntekijöiden oman työturvallisuuden että leirille osallistuvien turvallisuuden kannalta. Erityisesti tällainen riski syntyy, kun työntekijä vastaa leiristä yksin. Yhden työntekijän varaan leiritoimintaa ei ole siksi suositeltavaa järjestää.

3.2 Koulutus ja perehdyttäminen

Leirin toteutukseen osallistuvalla henkilöstöllä on oltava asianmukainen koulutus tehtäviinsä. Heidät on myös perehdytettävä tehtäviinsä työhöntulovaiheessa. Erikoisaktiviteettien ohjaajilla on lisäksi oltava alan pätevyystodistus. Sellaisia ovat esimerkiksi lajiliiton todistukset seinäkiipeilyssä, kalliokiipeilyssä tai melonnassa. Tulee myös varmistaa, että vapaaehtoisilla, työssäoppijoilla ja harjoittelijoilla on riittävät edellytykset toimia turvallisesti ja että heidän turvallisuudelleen tai terveydelleen ei myöskään aiheudu haittaa tai vaaraa leiritoimintaan osallistumisesta. Myös heidän on noudatettava työtä ja työpaikkaa koskevia turvallisuusohjeita sekä käytettävä mahdollisia henkilösuojaimia ja apuvälineitä.

Koko leirin toteutukseen osallistuva henkilöstö, olivatpa he työntekijöitä, opiskelijoita tai vapaaehtoisia, perehdytetään leirin turvallisuusasiakirjaan. Kaikkien tiedossa on oltava henkilöstön tehtäväjako ja johtamisvastuun määräytyminen onnettomuustilanteessa, kuten esimerkiksi kuka pelastaa, antaa ensiapua, hälyttää apua tai toimii opastajana. Riskialttiimmissa toiminnoissa tehtäväjako on syytä käydä läpi aina ennen toiminnan aloittamista.

Työntekijöiden turvallisuusosaamisesta ja -asenteesta on huolehdittava muulloinkin kuin leiritoiminnan aikana tai sen alkaessa. Työntekijöille tulisi järjestää vähintään kerran vuodessa turvallisuuskoulutusta sekä valmiusharjoitus, jolloin kerrataan käytännössä hälyttämistoimenpiteet, pelastus- ja sammutusvälineiden käyttö, elvytys sekä toiminta tavallisimmissa sairauskohtaustapauksissa ja tapaturmissa. Erityisesti henkilöstön yhteistoimintaa tulee harjoitella. Harjoituksia voidaan pitää yhteistyössä esimerkiksi pelastusviranomaisten kanssa. Koulutuksista ja harjoituksista on pidettävä kirjaa, johon merkitään ajankohta, aiheet ja osallistujat sekä koulutuksen tai harjoituksen johtaja.

Työntekijöillä tulee olla toiminnan luonne ja laatu huomioon ottaen riittävät ensiapu-, pelastus- ja alkusammutustaidot. Kaikkien työntekijöiden on osattava hälyttää apua ja tiedettävä erilaiset keinot avun hälyttämiseksi. Jokaisella leirillä tulee olla vähintään yksi ensiapukoulutuksen (vähintään SPR:n EA1 tai vastaavat tiedot ja taidot) ja alkusammutuskoulutuksen saanut henkilö. Ensiapukoulutuksen saaneiden henkilöiden koulutuksen kertaus on järjestettävä riittävän usein (SPR:n EA1-kortin voimassaoloaika on kolme vuotta). Kaikille työntekijöille tulee antaa peruskoulutus ensiavun

antamisessa. Ensiapu- ja pelastustaitovaatimukset ovat suuremmat silloin kun liikutaan maastossa tai olosuhteissa, joissa avun saaminen voi kestää tavanomaista kauemmin. Tällöin ohjaajien ensiaputaitoina tulee olla vähintään SPR:n EA2 –tasoinen koulutus tai vastaavat tiedot ja taidot sovellettuna suoritettavaan toimintaan. Myös kielitaitovaatimukset ovat suuremmat silloin, kun toiminnassa on mukana pääosin ulkomaalaisia osallistujia.

4 FYYSINEN YMPÄRISTÖ

Leiriturvallisuuden yhden osa-alueen muodostaa leiripaikan ja sen ympäristön monipuolinen tarkastelu. Huomioon tulee ottaa seuraavaa:

4.1 Koneet ja laitteet

Seurakunnan koneille ja laitteille tulee nimetä vastuuhenkilö, jonka nimi ja yhteystiedot on merkitty turvallisuusasiakirjaan. Toimintaan soveltuvat koneet ja laitteet tulee tarkastaa ja huoltaa säännöllisesti huoltosuunnitelman mukaan ja siitä on pidettävä kirjaa.

4.2 Rakenteet

Toiminnoissa käytettävien rakenteiden tulee olla kestäviä ja turvallisia sekä niissä suoritettavaan toimintaan soveltuvia. Rakenteiden tulee täyttää olemassa olevat turvallisuusvaatimukset.

Köysiradoista ja erikoistoimintoihin liittyvistä rakenteista tulee olla piirustukset ja lujuuslaskelmat. Suositus on, että ratojen suunnittelun ja teknisen toteutuksen tekee niiden tekemiseen perehtynyt taho. Rakenteiden turvallisuudesta on hyvä keskustella kunnan rakennustarkastajan kanssa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää köysiratojen ym. vastaavien rakenteiden varmistukseen.

Seurakunnan hallinnassa olevat ja ohjelman suorittamisessa käytettävät rakenteet tulee huoltaa ja tarkastaa säännöllisesti huoltosuunnitelman mukaan. Siitä on pidettävä kirjaa. On myös nimettävä vastuuhenkilö, joka on merkitty turvallisuusasiakirjaan.

4.3 Rakennukset ja majoittuminen

Rakennuksia, kuten majoitus- ja kokoontumistiloja, sekä rakennuksiin verrattavia tiloja, kuten telttoja ja grillikatoksia rakennettaessa tulee ottaa huomioon Suomen rakentamismääräyskokoelman määräykset sekä pelastuslainsäädännön mukaiset paloturvallisuusmääräykset.

Edellä mainittujen määräysten ja säädösten mukaan rakennuksista tulee olla riittävä määrä poistumisteitä, jotka merkitään selvästi. Rakennuksissa tulee olla palovaroittimet ja helposti saatavilla oleva alkusammutuskalusto. Tilapäisessä käytössä olevat majoitustilat tulee varustaa palovaroittimella yöpymisen aikana. Jos majoitutaan kamiinalla tai vastaavalla laitteella lämmitettävissä tiloissa, voidaan paloturvallisuus järjestää jatkuvalla valvonnalla.

4.4 Elintarviketurvallisuus

Seurakunnan on huolehdittava, että toiminnan yhteydessä tarjottavat elintarvikkeet ovat turvallisia. Mikäli aterioita valmistetaan leiritoiminnan yhteydessä, on selvítettävä kunnan terveystarkastajan kanssa, millä edellytyksin ruokaa voidaan valmistaa ja tarjota. Seurakunnan on huolehdittava myös siitä, että kaikilla leirin elintarvikehuollossa työskentelevillä on tehtäviensä suorittamisen kannalta riittävä elintarvikehygieeninen osaaminen.

4.5 Turvallisuusvälineet ja henkilösuojaimet

Turvallisuusvälineiden ja henkilösuojainten tulee olla suoritettavaan toimintaan soveltuvia. Niiden tulee käyttää voimassa olevat määräykset. Valtioneuvoston päätös henkilösuojaimista (1406/1993) sisältää näitä määräyksiä. Henkilösuojainten tulee olla CE-merkittyjä.

Lajeja, joihin osallistujat tulee varustaa hyväksytyllä kypärällä ovat muun muassa polkupyöräily, rullaluistelu, ratsastus, koskenlasku, kalliokiipeily sekä muut tapahtumat, joissa päähän kohdistuvat iskut ovat mahdollisia.

Turvallisuusvälineille ja henkilösuojaimille tulee seurakunnassa olla nimetty vastuhenkilö. Esimerkiksi pelastus- ja kelluntaliivit, sekä kiipeilyvälineet tulee tarkastaa ja huoltaa määräajoin ja niiden tarkastuksesta tulee pitää huoltopäiväkirjaa. Välineet ja suojaimet tulee säilyttää ja huoltaa valmistajan antamien ohjeiden mukaisesti. Rikkiinäiset ja käyttökelvottomat varusteet on hävitettävä, etteivät ne sekoittuisi missään olosuhteissa käyttökelpoisten kanssa.

Vesistön rannalla sijaitsevien leiripaikkojen yhteydessä tulee ottaa huomioon vesiturvallisuus. Ranta on varustettava olosuhteiden mukaisesti riittävällä määrällä pelastusveneitä ja/tai -renkaita. Uimapaikalla on oltava ilmoitustaulu, jossa on hälytys- ja ensiapuohjeet. Ilmoitustauluun voi lisäksi merkitä muut varoitukset ja kiellot. Pohjalla olevista isoista kivistä tai moottorikäyttöisten vesikuluneuvojen käyttökiellosta voidaan mainita. Lisäksi tulee ottaa huomioon yleisten uimarantojen osalta opetusministeriön ohjeet uimarantojen suunnittelusta, rakentamisesta ja hoidosta (1979) sekä Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliiton laatimat uimarantojen turvallisuussuosituksukset. Näissä mainitaan mm. turvallisen uintialueen merkitseminen, rannan pohjan tarkastaminen säännöllisin väliajoin, ensiapu- ja pelastusvälineet ja hälytysjärjestelmä.

Avantouintipaikkojen suunnittelussa voidaan käyttää apuna Kuluttajaviraston avantouinnin turvallisuutta koskevia tietokortteja.

Kiipeily- ja laskeutumisvälineiden kuluminen vaikuttaa suuresti turvallisuuteen. Kiipeily- ja laskeutumisvälineistä tulee pitää käyttöpäiväkirjaa, josta ilmenee varusteiden käyttöajankohdat, -kerrat ja käytöstä vastanneen nimi. Kuluneet tai käyttöikänsä loppuun tulleet välineet tulee poistaa käytöstä. Lukollisia sulkurenkaita tulee käyttää aina tilanteissa, joissa sulkurenkaan portin aukeamisen vaara on suuri.

4.6 Vuokraus ja alihankinta

Jos seurakunta antaa tai vuokraa käytössään olevia välineitä edelleen, tulee välineiden kunto tarkastaa ja tarvittaessa huoltaa ja puhdistaa ne. Asiakkaille tulee opastaa varusteiden oikea ja turvallinen käyttö sekä varmistaa asiakkaan osaaminen. Asiakkaalle tulee antaa kirjalliset käyttöohjeet ja toi-

mintaohjeet hätätilanteessa. Myös asiakkaan reittisuunnitelma tulee selvittää mahdollisten eksymisten varalta. Tarvittavien turvavarusteiden (esim. kypärät, pelastusliivit) tulee kuulua vuokravälineistön mukaan automaattisesti. Tiettyjä turvavälineitä ei voi suositella vuokrattavaksi (esim. kiipeilyköydet ja –valjaat).

Käyttäessä alihankintapalveluja, tulee seurakunnan varmistaa kokonaispalvelun turvallisuus. Samoin tulee varmistaa alihankintaketjussa tiedon kulun toimivuus. Mikäli ulkopuoliselta taholta tilattu palvelu ei tunnu turvalliselta, on turvallisuusvastaavan velvollisuus keskeyttää toiminta.

5 HÄTÄTILANNEVALMIUS

5.1 Ensiapu- ja pelastusvalmius

Hätätilanteiden varalta tulee olla kirjalliset toimintaohjeet. Ohjeet tulee sisällyttää turvallisuusasiakirjaan. Ohjeistuksesta on ilmentävä mitä hätätilanteessa tulee tehdä, vastuut ja miten apu saadaan paikalle. Suuririskisissä toiminnoissa tulee osallistujille kertoa ennen ohjelman suorittamista, miten hätätilanteessa toimitaan ja mitä osallistujien tulee tehdä, jos ohjaaja on toimintakyvytön.

Toimintaohjeista tulee ilmetä, mitä tehdään onnettomuuden jälkeen: kuka tiedottaa onnettomuudesta omassa organisaatiossa, tiedottaminen osallistujien omaisille ja tiedotusvälineille, kuka tekee ilmoituksen viranomaisille (Kuluttajavirasto, poliisi, työsuojelupiiri), miten jälkihoito järjestetään ja miten sattuneet onnettomuudet raportoidaan ja analysoidaan.

Seurakunnan tulee varmistaa, että suorituspaikalle tai sen läheisyyteen voidaan helposti toimittaa apua. Pysyvien leiripaikkojen on oltava pelastuslaitoksen tiedossa.

Seurakunnalle kuuluvissa toimipisteissä, kulkuvälineissä, majoitustiloissa ja leiripaikoilla tulee olla riittävä määrä (riskien mukaista) huollettua alkusammutuskalustoa. Kalusto on sijoitettava näkyväle paikalle ja helposti saataville sekä merkittävä selvästi. Turvallisuusasiakirjassa tulee olla ohjeet tulen käsittelyyn ulko- ja sisätiloissa.

Toiminnoissa tulee olla mukana ja helposti saatavilla riittävä sekä toiminnan laatu huomioon ottaen sopiva ensiapu- ja pelastusvälineistö. Ensiapuvälineistöön tulee kuulua mahdollisten veritartuntojen varalta mm. kertakäyttökäsineitä ja elvytysuusia. Leirin ensiapu- ja pelastusvälineistön hankinnassa voidaan apuna käyttää terveydenhuollon ammattilaisia tai ea-kurssin järjestäjän ammattitaitoa. Lääkkeitä ei pidä jakaa alle 18-vuotiaille ilman vanhempien lupaa.

5.2 Evakuointivalmius

Seurakunnan leiri- ja kurssikeskuksissa, joissa saattaa olla tarve nopeasti poistua kohteesta, tulee tehdä etukäteen kirjallinen evakuointisuunnitelma. Suunnitelmasta tulee ilmetä, kuka päättää evakuoinnin suorittamisesta, miten evakuoinnista ilmoitetaan kohteessa oleville, miten henkilökunta toimii, missä poistumisreitit sijaitsevat ja mikä on niiden vetävyys, missä on kokoontumispaikka ja miten todetaan henkilöiden turvassa oleminen.

Leiri- ja kurssikeskuksissa evakuointi tulee suunnitella pahimman mahdollisen tilanteen varalta. Työntekijöiden tulee harjoitella evakuointia vähintään kerran vuodessa.

5.3 Etsintävalmius

Leiriohjelmassa, joissa on mahdollista, että osallistuja eksyy pääjoukosta tai ohjaajasta, tulee antaa ohjeet eksymisen varalta. Seurakunnan tulee kirjata turvallisuusasiakirjaan toimintaohjeet myös osallistujan katoamisen varalta: miten järjestetään etsintä, miten hälytetään apua. Kun on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonnan tai loukkaantuneen, tulee katoamistapaukset ilmoittaa poliisille. Näissä tapauksissa poliisi johtaa etsintää.

6 ONNETTOMUUDESTA ILMOITTAMINEN

6.1 Ilmoitusvelvollisuus

Onnettomuudesta tai vakavasta läheltä piti -tilanteesta on kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain perusteella ilmoitettava tuoteturvallisuusvalvontaviranomaiselle (Kuluttajavirastoon, lääninhallitukseen tai kunnan terveystarkastajalle). Samalla on ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty vaaran johdosta.

Ilmoitusta edellytetään, jos palvelu tai palvelun suorittamisessa käytettävä tavara aiheuttaa terveyshaitan, onnettomuuden (esim. tulipalo tai sairaalahoitoa vaatinut tapaturma), vaaratilanteen tai vakavan läheltä piti -tilanteen. Läheltä piti -tilanne on odottamaton tapahtuma, josta olisi voinut seurata onnettomuus. Myös pienempikin vaaratekijä voi vaatia ilmoituksen, kun palvelulla on paljon käyttäjiä, vaara on vaikea havaita tai kun kyseessä on lapsille, nuorille tai ikääntyneille tarkoitettu palvelu.

Edellä mainitun lisäksi ilmoitus on tehtävä seuraavissa tapauksissa:

- Vaaratilanteessa on menetetty ihmishenki(ä) tai niitä on ollut vaarassa.
- Onnettomuuspaikalle on tarvittu ambulanssi tai pelastustoimen apua.
- Palvelussa on havaittu uudentyyppinen vaara. Ilmoituksen avulla saadaan levitettyä tietoa uudesta vaaratyypistä.
- Kohteen turvallisuusjärjestelyt pettävät tai eivät riittäneet torjumaan vaaraa, esim. silloin, jos sivulliset joutuvat pelastamaan hukuvan uimahallissa tai kylpylässä.

Ilmoitus on tehtävä siihen kuntaan, jossa vaaratilanne tai onnettomuus tapahtui. Ilmoituksen voi tehdä myös suoraan Kuluttajavirastoon. Viranomaiset välittävät keskenään tietoa ilmoituksista. Ilmoitus tehdään lomakkeelle, joka löytyy Kuluttajaviraston Internet-sivuilta www.kuluttajavirasto.fi > Yritykselle > Tuoteturvallisuus > jos tavara tai palvelu aiheuttaa vaaraa. Ilmoituksen tekeminen ei poista seurakunnan vastuuta järjestämänsä leiritoiminnan turvallisuudesta.

Lisätietoja asiasta saa Kuluttajaviraston tuoteturvallisuusryhmästä.

Onnettomuusilmoitusta viranomaiselle ei tarvitse tehdä palvelulle tyypillisistä ja tavanomaisista onnettomuuksista, joissa ei tapahdu vakavaa loukkaantumista (esim. kaatuminen laskettelurinteessä, putoaminen hevosen selästä tai verinaarmu / kolhaisu köysilaskeutumisessa). Epäselvissä tapauksissa on kuitenkin parempi tehdä ilmoitus kuin olla tekemättä.

Seurakunta on velvollinen tekemään yhteistyötä viranomaisen kanssa vaaran torjumiseksi.

6.2 Onnettomuuskirjanpito

Seurakunnan on hyvä olla tietoinen kaikista leiritoiminnassa tapahtuvista onnettomuuksista ja pitää onnettomuuskirjanpitoa sekä viranomaisilmoituksen piirissä että sen ulkopuolella olevista onnettomuuksista. Siitä on hyötyä analysoitaessa onnettomuuksia ja kehitettäessä turvallisuusjärjestelmiä. Myös viranomaistarkastusta tehtäessä tai vakuutusyhtiön lähestyessä tällaisesta voi olla hyötyä. Seurakunnan tulee päättää siitä, kuka onnettomuuskirjanpidossa tarvittavat raportit täyttää, minne ne kootaan ja miten onnettomuustilanteita analysoidaan. Tämän ohjeen liitteessä (liite IV) on malli onnettomuusraportista, jota seurakunta voi hyödyntää omassa onnettomuuskirjanpidossaan.

Valvontaviranomaiselle ei ole tarpeen tehdä ns. koonti-ilmoitusta esim. vuoden aikana tapahtuneista vähäisistä onnettomuuksista, vaikka sellainen seurakunnan omia tarpeita varten tehtäisiinkin.

6.3 Työntekijälle sattuneet onnettomuudet

Työsuojelun valvontalain (44/2006) ja tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaan työnantajan tulee ilmoittaa työntekijälle sattuneet vakavat onnettomuudet työsuojeluviranomaiselle ja poliisille.

7 TIEDOTTAMINEN ONNETTOMUUSTILANTEESSA

Tiedottaminen on yksi osa leirin turvallisuusasiakirjaa. Seurakunnalla täytyy olla selkeä ohjeistus tiedottamisesta tapaturman tai onnettomuuden sattuessa. Itse tilanteessa ja sen jälkeen tiedottaminen voi olla helposti vain reagoivaa tiedottamista, ellei selkeää tiedotussuunnitelmaa ole ja siitä vastaavia henkilöitä ole määritelty. Uhka-, onnettomuus- ja tapaturmatilanteissa tiedottaminen henkilös-tölle toteutetaan turvallisuusasiakirjassa määritellyllä tavalla. Tukea viestintäsuunnitelman laadintaan ja kriisiviestintään saa Kirkkohallituksen Välitä viestiä –sivustosta osoitteesta www.evl.fi/vv.

7.1 Sisäinen viestintä

Ennalta sovittujen pelisääntöjen ja toimintasuunnitelman noudattaminen on ehdottoman tärkeää. Nopeus, luotettavuus ja uskottavuus ovat oikean tiedon lisänä avainsanat viestinnässä.

Kun onnettomuus on tapahtunut

- Otetaan yhteys työyhteisön vastuuhenkilöön/kirkkoherraan.
- Arvioidaan onnettomuuden vakavuusaste ja tarvittavat toimenpiteet.
- Varmistetaan työntekijöiden väliset yhteydet ja tavoitettavuus ensimmäisen ja kolmen seuraavan vuorokauden aikana.
- Jaetaan olemassa oleva tieto ja faktat.
- Sovitaan työnjaosta: Kuka antaa tarvittaessa lausuntoja ulospäin?
Ketkä järjestävät hartaustilaisuuksia ja pidetäänkö kirkot auki keskusteluapua tarvitseville? Miten ja kuka rajaa yksityisen ja julkisen tilan esimerkiksi seurakunnan tiloissa, kouluissa, leirikeskuksissa suruhartautta järjestettäessä? Miten asianosaisia suojataan julkisuudelta suruhartaudessa kuitenkin tarvittaessa palvelen mediaa? Kuka hoitaa arkirutiinit ja sovitut asiat ”poikkeustilan” aikana ja miten paluu arkeen hoidetaan?

7.2 Tiedottaminen ja kriisiviestintä

Onnettomuus on aina uutinen ja kaikki asiaan liittyvä kiinnostaa tiedotusvälineitä. Onnettomuudesta tiedottamisen on kuitenkin tapahduttava seurakunnassa ennalta laaditun toimintasuunnitelman mukaan. Suunnitelmaan perustuvan vastuunjaon mukaisesti tiedottamisesta huolehditaan yhdessä johdon ja paikalla olevan henkilöstön kesken. Henkilöstön tulee tukea seurakunnan johtoa tiedottamisessa muun muassa hankkimalla riittävästi luotettavaa aineistoa onnettomuudesta ja sen seurausvaikutuksista.

Tiedotusvälineet saavat tavallisesti tiedon tapahtumasta nopeasti. Ne pyrkivät määrätietoisesti hankkimaan tilannetietoa suoraan tapahtumapaikalta ja tapahtumassa läsnä olevilta ihmisiltä. Tilanteessa on pyrittävä toimimaan tiedotussuunnitelman, seurakunnan johdon määräysten ja viranomaisten ohjeiden mukaisesti.

Viranomaiset vastaavat omasta tiedottamisestaan. Tavanomaista on nopean tilanne-/tapahtum tiedon antaminen tiedotusvälineille suoraan onnettomuuspaikalta.

Seurakunnan tulisi tiedottamisessaan pyrkiä yhteistyöhön viranomaisten kanssa. Ristiriitaa seurakunnan antamien tietojen ja viranomaisten antamien tietojen välillä ei ainakaan pidä olla. Seurakunnan antaman tiedon tulee aina olla oikeaa ja luotettavaa. Kuvaa tiedon pimittämisestä ei saa myöskään syntyä. Henkilövahingoista tiedotettaessa on otettava huomioon tietosuoja.

8 LUVAT, ILMOITUKSET JA VAKUUTUKSET

Seurakunnan tulee leiritoiminnan järjestäjänä tarvittaessa muun muassa hankkia lupa maan- tai toimipaikan omistajalta tai haltijalta. Tarvittaessa sen tulee tehdä poliisille kokoontumislain (530/1999) mukainen ilmoitus yleisötilaisuuden järjestämisestä ja kunnan terveydensuojeluviranomaiselle terveydensuojelulain (763/1994) mukainen ilmoitus laissa erikseen mainituista toiminnoista (esim. elintarvikkeiden myynti ja tarjoilu) ja yleisötilaisuudesta, jossa myydään tai luovutetaan elintarvikkeita.

Leirin vakuutusturvan kattavuudesta on myös huolehdittava. Vakuutusten kattavuus on hyvä selvittää erityisesti ns. vapaaehtoisten tekemän työn ja työntekijöiden varsinaisen työajan ulkopuolelle sijoittuvien toimintojen osalta. Suositeltava on myös toiminnanvastuuvakuutus, jonka kattavuutta on arvioitava tapauskohtaisesti. Tapauskohtaisesti tulee arvioida myös erilaisten vapaaehtoisten ryhmävakuutusten ottamista leiritoimintaan osallistuville tai varmistaa, että osallistujilla on muulla tavoin riittävä ja voimassa oleva tapaturmavakuutusturva. Varmistamisen tarvetta on erityisesti suuririskisiä toimintoja järjestettäessä. Ulkomaille suuntautuvissa leireissä on omat vakuutusehtonsa.

Mikäli toimintaan kuuluu irtainta omaisuutta tai kiinteitä tiloja, myös niiden vakuuttaminen on suositeltavaa. Lisäksi moottorikäyttöiselle ajoneuvolle on otettava pakollinen liikennevakuutus. Liikennevakuuttamisvelvollisuudesta säädetään liikennevakuutuslaissa (279/1959).

Riittävän kattava vakuutusturva on tärkeä laatukriteeri ja olennainen turvallisuuteen liittyvä tekijä sekä henkilökunnan että leiritoimintaan osallistuvien osalta. Vakuutusturvaa arvioitaessa on otettava huomioon vakuutuksen omavastuuosuus, korvauskatto sekä vakuutusehdoissa olevat rajoitukset. Vakuutusten hinnoitteluun vaikuttavat näiden lisäksi mm. toiminnan laatu ja riskialttius. Vakuutusturva on selvitettävä seurakunnan käyttämän vakuutusyhtiön kanssa.

9 ERÄITÄ KESKEISIÄ LEIRITOIMINNAN TURVALLISUUTTA KOSKEVIA SÄÄNNÖKSIÄ

Palvelun tarjoajalla on oltava **kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain** mukaan riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalveluksesta sekä niihin liittyvistä riskeistä (3 §). Palvelun tarjoajan on annettava markkinoinnissaan kuluttajille tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan kulutustavarihin ja kuluttajapalveluksiin liittyvät vaarat (5 §).

Terveydelle vaarallisenä pidetään kuluttajapalvelusta, joka suorittamistapaansa liittyvän vian tai puutteellisuuden tai palveluksessa käytettävän tavaran rakenteessa tai koostumuksessa olevan vian tai puutteellisuuden taikka palveluksessa annettujen totuudenvastaisten, harhaanjohtavien tai puutteellisten tietojen vuoksi voi aiheuttaa vamman, myrkytyksen, sairauden tai muun vaaran terveydelle (6 §).

Valtioneuvoston asetuksessa kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista (613/2004) on säädetty palvelujen tarjoajan kuluttajalle ennakolta annettavista tiedoista, jos ne ovat tarpeen kysymyksessä olevasta kuluttajapalveluksesta terveydelle tai ominaisuudelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi.

Pelastuslain (468/2003) mukaan rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteessa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät (8 §). Valtioneuvoston asetuksessa tarkemmin määriteltävään rakennukseen tai muuhun kohteeseen, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 8 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä (9 § 3 mom).

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen (787/2003) mukaan pelastussuunnitelma on laadittava muun muassa kokoontumis- ja liiketiloihin, joissa on runsaasti yleisöä tai asiakkaita (4-kohta), yrityksiin, laitoksiin ja vastaaviin kohteisiin, joissa työntekijöiden ja samanaikaisesti paikalla olevien muiden ihmisten määrä on yleensä vähintään 30 (8-kohta), liiketoiminnan harjoittajan tai muun yhteisön järjestämään tapahtumaan, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi (9-kohta). Jos samaa kohdetta varten tulee muun lain kuin pelastuslain nojalla laatia pelastus-, valmius- tai muu vastaava suunnitelma, pelastussuunnitelmaa ei tarvitse laatia, vaan pelastussuunnitelmassa selvitettäviä tietoja vastaavat tiedot voidaan koota muun lain nojalla laadittavaan suunnitelmaan (9 §).

Työnantajan on **työturvallisuuslain** (738/2002) mukaan työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, milloin niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle (10 §). Työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi ja työntekijöiden työkyvyn ylläpitämiseksi tarpeellista toimintaa varten ohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset (työsuojelun toimintaohjelma). Toimintaohjelmasta johdettavat tavoitteet turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi sekä työkyvyn ylläpitämiseksi on otettava huomioon työpaikan kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa ja niitä on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa (9 §).

Työterveyshuoltolain (1383/2001) mukaan työnantajalla on oltava työterveyshuollosta kirjallinen toimintasuunnitelma, jonka tulee sisältää työterveyshuollon yleiset tavoitteet sekä työpaikan olosuhteisiin perustuvat tarpeet ja niistä johtuvat toimenpiteet. Tämä suunnitelma voi olla osa työturvallisuuslaissa tarkoitettua työsuojelun toimintaohjelmaa tai muuta työnantajan laatimaa kehittämissuunnitelmaa tai –suunnitelmaa (11 §).

Lait www.finlex.fi

Alkoholilaki (1143/1994)

Elintarvikelaki (361/1995)

Eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (1016/2004)

Henkilötietolaki (523/1999)

Kokoontumislaki (530/1999)

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettu laki (75/2004)

Kuluttajansuojalaki (38/1978)

Liikennevakuutuslaki (279/1959)

Pelastuslaki (468/2003)

Tapaturmavakuutuslaki (608/1948)

Terveysturvallisuuslaki (763/1994)

Tupakkalaki (693/1976)

Työsuojelun valvontalaki (44/2006)

Työterveyshuoltolaki (1383/2001)

Työturvallisuuslaki (738/2002)

Sisäasiainministeriön asetus rakennusten poistumisreittien merkitsemisestä ja valaisemisesta (805/2005)

Valtioneuvoston asetus kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista (613/2004)

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (787/2003)

Valtioneuvoston päätös henkilösuojaimista (1406/1993)

LIITTEET

Turvallisuusasiakirjan sisältökuvaus (Liite 1)

Turvallisuusasiakirjamalli (Liite 2)

Turvallisuussuunnitelma (Liite 3)

Onnettomuusraporttimalli seurakunnalle (Liite 4)

Lajiliittoa (Liite 5)

LIITE 1. TURVALLISUUSASIAKIRJAN SISÄLTÖKUVAUS

1. Perustiedot leiristä/retkestä
 - leirin nimi ja ajankohta
 - osanottajamäärä, ikäjakautuma ja erityispiirteet
2. Leirin/retken toteutus
 - osallistujien enimmäismäärän määrittely leirin eri ohjelmaosioissa
 - vapaaehtoisten määrä ja tehtäväkuvaus, nimet ja yhteystiedot
 - henkilöstön määrä ja tehtävien määrittely
 - turvallisuudesta vastaava henkilö ja hänen varahenkilönsä, nimet ja yhteystiedot
 - tehtävien määrittely:
 - esim. yleinen turvallisuuden valvonta, suunnittelu ja ohjeistus
 - alkusammutus- ja ensiapuvälineistä vastaaminen
 - onnettomuuksien ja läheltä piti -tilanteiden raportointi ja seuranta
 - muun henkilöstön toimenkuvat, nimi, asema, yhteystiedot ja erityistaidot
 - tehtävien määrittely leirillä ja onnettomuustilanteessa
3. Kuvaus kuljetuksesta
 - seurakunnan vastuu yhteiskuljetuksesta, kuljetusväline
 - osallistujien liikuttaminen leirin/retken aikana
4. Kuvaus pitopaikasta ja luonteesta
 - lista rakenteista ja rakennuksista
 - kartta / piirros rakenteiden ja rakennusten sijainnista / teltojen sijoittelusta
 - ruokahuollosta ja sen luonteesta
 - poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt
 - paloturvallisuus (Luettelo palokalustosta. Palovaroittimet, sammuttimet jne. sekä niiden sijainti, suoritetut palotarkastukset)
 - vaellusreitit ja kuvaukset maastosta
 - uimapaikan sijainti ja sen pelastusvälineet
 - lista turvallisuusvälineistä ja henkilösuojaimista sekä niiden säilytyspaikoista
 - muut välineet ja varusteet (esim. urheiluvälineet, koneet ja laitteet huolto ja käyttöohjeistus)
5. Kuvaus ohjelmasta
 - leirin tai retken ohjelmasisältöjen pääkohtien kuvaus, päiväohjelma ja sisällöt
 - kuvaus ohjelmassa olevasta, turvallisuudeltaan vaativammasta ohjelmaosioista (esim. metsäretki). Erillinen sisältökuvaus ja turvallisuussuunnitelma, ohjeistukset ja vastuut
6. Kuvaus osallistujille tarkoitetusta ennakkotiedosta
 - ennakkoinformaation vaatimukset, leiri/retkikirje, huoltajan suostumukset
 - osallistujien mahdolliset ikä-, kunto-, taito- ym. vaatimukset ja rajoitukset
 - osallistujien varustautuminen (millainen vaatetus, kengät ym. vaaditaan)
 - osallistujien opastaminen (turvallisuusvälineiden ja henkilösuojainten käyttö, hätätilanteissa toimiminen)
7. Leirin/retken toimintaan liittyvien riskien arviointi
 - riskien arviointi ja turvallisuuden suunnittelu (koko alueen kattava riskien arviointi)
 - mitä vaaroja (fyysiset ja psyykkiset) on?
 - mitä vaaroista voi seurata?
 - vaaran tapahtumisen todennäköisyys ja vakavuus (jos selvittäminen tarkoituksenmukaista)

- toimenpiteen vaarojen poistamiseksi tai tapaturmien ja onnettomuuksien ennalta ehkäisemiseksi (esim. turvallisuusvälineiden käyttö, osallistujien opastus, ohjaajien perehdytys ja toiminta)
- etsintäsuunnitelma
- toimintaohje onnettomuus- ja hätätilanteita varten
 - keinot ja ohjeet avun hälyttämisestä ja varajärjestelmästä
 - työnjako ja johtamisvastuu
 - toimintajärjestys ja ensiavun antaminen
 - luettelo ensiapuvälineistä ja pelastusvälineistä sekä niiden sijainti
 - evakointisuunnitelma
 - tapaturman tai onnettomuuden jälkeen tehtävät toimenpiteet (jälkihoito, tiedottaminen, viranomaisille ilmoittaminen, raportointi)
- toimintaohje tulenkäsittelyyn
 - tulenkäsittely sisätiloissa
 - lämmittämiseen liittyvät vaarat
 - kynttilöihin ja muihin valaisulaitteisiin liittyvät vaarat
 - öljy- ja nestekaasulaitteiden käsittely
 - toiminta tulipalon syttyessä
 - toiminta tunnettaessa kaasun hajua
 - toiminta häkämyrkytystilanteessa
 - tulenkäsittely ulkona
 - nuotion sytyttämiseen liittyvät vaarat ja rajoitukset
 - erilaisiin keittämiin liittyvät vaarat
 - toiminta tulipalon syttyessä

8. Turvallisuusasiakirjan käsittely

- asianomaisen seurakunnan viranomaisen hyväksyntä ja allekirjoitus
- asiakirjan perehdyttäminen henkilöstölle
- erillinen onnettomuusraportin lisääminen asiakirjaan tarvittaessa
- onnettomuuskirjanpito ja onnettomuuden syyn tutkinta
- onnettomuudet ja läheltä piti-tilanteet
- kuvaus onnettomuuskirjanpidon ja –tutkinnan järjestämisestä
 - tapauseroituslomakkeen täyttäminen
 - lomakkeen palauttaminen vastuuhenkilölle
 - onnettomuuden analysointi
 - vastaavien tapausten ennalta ehkäisevien toimenpiteiden miettiminen ja toimeenpaneminen sekä vastuuhenkilön nimeäminen.
 - aikataulun tekeminen toimenpiteiden toteuttamiseen
 - tapauksesta tiedottaminen (vastuuhenkilö ja tiedottamistapa)
 - tapauksesta ilmoittaminen (Kuluttajavirasto, työsuojelupiiri, poliisi, vakuutusyhtiö)

Turvallisuusasiakirjan tulee olla laajuutensa ja yksityiskohtaisuutensa puolesta tarkoituksen mukaisessa suhteessa ohjelman laajuuteen.

LIITE 2. TURVALLISUUSASIAKIRJA

TURVALLISUUSASIAKIRJA (Malli sähköisestä asiakirjasta. Retken osalta täytetään soveltuvin osin)
Turvallisuusvastaavan nimi ja yhteystiedot

Asiakirjan tekijät:

1. Perustiedot leiristä/retkestä

Leirin nimi ja yhteystiedot _____

Aika _____

Osanottajamäärä _____

(enimmäismäärä, ikäjakauma, erityispiirteet)

2. Leirin/retken toteutus

1. Osallistujat (enimmäismäärä leirillä ja eri ohjelmaosioissa sekä vapaaehtoisten määrä)

2. Henkilöstö (määrä ja tehtäväjako)

3. Mahdolliset erityistarpeet (ostopalvelut)

3. Kuvaus kuljetuksesta (seurakunnan vastuulla olevasta osuudesta)

4. Kuvaus pitopaikasta ja luonteesta

1. Yleiskuvaus (lähimaasto ja kiinteät rakenteet)

2. Ruokahuollon kuvaus (keskuskeittiö – oma henkilöstö – maastoruokailu – osallistujan itsensä tekemää)

3. Leiriturvallisuuden kuvaus

A. Kiinteistön poistumistiet, palovaroitusjärjestelmä, sammuttimet, suojautumismahdollisuudet ja koontumispaikat (kiinteistöjen pelastussuunnitelmat)
tai

B. Maasto-olosuhteista telta-alue, vaellusmaasto

4. Kuvaus leirillä käytettävistä rakenteista, välineistä ja varusteista (uima- ja muu turvavälineistö, pysyvät ja tilapäiset rakenteet sekä koneet ja laitteet)

5. Kuvaus ohjelmasta

1. Yleiskuvaus

2. Erityisohjelmat (Turvallisuuden kannalta vaativampi ohjelmaosio sekä muut erityisjärjestelyä vaativat ohjelmat)

6. Kuvaus osallistujille tarkoitettusta ennakkotiedosta

1. Ennakkoinformaatio (leiriympäristö, olosuhteet ja vaatavuustaso)

2. Leiri/retkikirje (vaadittava ennako-osaaminen, taitotaso sekä varusteet että leirin säännöt ja muut ohjeet)

7. Leirin/retken toimintaan liittyvien riskien arviointi

1. Vaarojen tunnistus (mahdolliset vaarat eri tilanteissa ja olosuhteissa)

2. Vaarojen todennäköisyys ja seuraus (vaara on: epätodennäköinen – mahdollinen – todennäköinen. Onnettomuuden seuraukset ovat vähäisiä – haitallisia – vakavia.)

3. Toimenpiteet vaarojen poistamiseksi ja riskien pienentämiseksi (suunnitellut toimenpiteet, toteutus ja ohjeistus)

8. Turvallisuusasiakirjan käsittely

1. Asiakirjan hyväksyminen

esimiehen allekirjoitus

____ / _____

2. Asiakirjaan perehtyminen

leirin turvallisuusvastaavan allekirjoitus

____ / _____

muun henkilökunnan allekirjoitukset

____ / _____

____ / _____

____ / _____

LIITE 3. TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Turvallisuussuunnitelma laaditaan leirin ohjelman pohjalta ja liitetään osaksi turvallisuusasiakirjaa. Mikäli leirin ohjelmassa on turvallisuudeltaan vaativampi ohjelmakokonaisuus (esim. metsäretki) on siitä tehtävä oma erillinen turvallisuussuunnitelmansa.

Turvallisuussuunnitelmassa tulee esittää jokaisen toiminnan/suorituspaikan osalta:

1. Toiminnan/suorituspaikan kuvaus
2. Toiminnan turvallisuudesta vastaava henkilö ja hänen varahenkilönsä sekä heidän yhteystietonsa
3. Ajo-ohjeet tai muut ohjeet suorituspaikalle saapumiseen (myös pelastus- ja sairaankuljetusyksikköjen kulkureitit)
4. Jos kyseessä on reitti, tarvitaan: reittiselostus, lähtöpaikka, paluupaikka, päivämatkat, yöpymis- ja taukopaikat, toimintapaikat. Liitteeksi kartta, johon paikat on merkitty.
5. Toimintaan/suorituspaikkaan liittyvät riskit
6. Riskien hallinta:
 - osallistujien enimmäismäärä suorituspaikalla
 - toimintaan liittyvät rajoitukset (säätötila, muut olosuhteet, päihteet)
 - työntekijöiden pätevyysvaatimukset
 - työntekijöiden toiminta ennen toiminnan alkua (esim. suorituspaikan turvallisuuden ja varusteiden, mm. ensiapuvälineiden, hälytysyhteyden varmistaminen)
 - osallistujien opastaminen ja perehdyttäminen toimintaan
 - tarvittavat varusteet ja erityisvarusteet
 - elintarvikkeiden ja veden säilytys ja kuljetus
 - paloturvallisuus (esim. palovaroittimet, tulen käsittely, materiaalien paloturvallisuus)
7. Toiminnan määrittely fyysisen vamman sattuessa asiakkaalle tai työntekijälle.
8. Toiminnan määrittely muissa onnettomuus- ja vahinkotilanteissa.
9. Yleisten toimintaohjeiden määrittely
10. Toiminta tapaturman tai onnettomuuden jälkeen:
 - raportointi (esim. onnettomuuskirjanpito)
 - tapahtumasta tiedottaminen (esim. tiedotuksesta vastaava henkilö ja toimintatapa)
 - viranomaisille ilmoittaminen (Kuluttajavirasto, työsuojelupiiri, poliisi)
 - jälkihoito (esim. loukkaantuneen kuljetus, kriisiapu)
11. Muut huomioon otettavat asiat

Suorituspaikkakohtaisia turvallisuussuunnitelmia laadittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota seuraavassa listassa esitettyihin toimintoihin, joihin saattaa liittyä suuria riskejä (suluissa on mainittu esimerkkejä toimintaan liittyvistä vaaroista). Ottaen huomioon seurakuntien leiritoiminnan monimuotoisuuden, on lista vain esimerkinomainen.

- Kaukana asutuksesta tapahtuvat toiminnot (avun saanti vaikeaa tai hidasta)
- Korkean paikan aktiviteetit (putoaminen)
- Pitkäkestoiset maastoaktiviteetit (paleltuma, hypotermia, lämpöuupumus, nestevajaus, energiavajaus, eksyminen)
- Toiminnot, joissa on tulipalon vaara (palovamma, savu/häkämyrkytys)
- Vesiaktiviteetit (veden varaan joutuminen, hypotermia, kolhiutuminen)
- Ulkomaanmatkat (avun saanti)

LIITE 4. ONNETTOMUUSRAPORTTIMALLI SEURAKUNNALLE

ONNETTOMUUSRAPORTTIMALLI SEURAKUNNALLE (myös läheltä piti -tilanteesta)

1. Perustiedot tapahtumasta:

tilaisuuden nimi:

paikka:

ajankohta:

kesto aika

osallistujamäärä

leirin turvallisuusvastaava:

tilaisuudesta vastuussa olevat:

2. Onnettomuuteen johtaneen tilanteen kuvaus

a. Lyhyt kuvaus tilanteen turvallisuusohjeista ja ennakoinnista:

b. Lyhyt kuvaus tilanteesta

3. Onnettomuuden seuraukset

a. henkilövahingot

b. muut vahingot

4. Lyhyt kuvaus jälkitoimenpiteistä

Onnettomuusraportin laatijan tiedot

nimi:

yhteystiedot:

allekirjoitus:

____ / _____

Leirin/retken turvallisuusasiakirja liitteeksi

LIITE 5. LAJILIITTOJA

LAJILIITTOJA

yhteystiedot perustuvat 13.2.2006 tietoihin

Suomen Kanoottiliitto ry.

(09) 494 965

www.kanoottiliitto.fi

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry.

(09) 343 6560

www.suh.fi

Suomen Kiipeilyliitto ry.

(09) 224 32907

www.climbing.fi

Suomen Latu ry.

(09) 170 101

www.suomenlatu.fi

Suomen nousuvarjo- ja leijaliitto FAPKA ry.

(0400) 337 200

www.nousuvarjo.net

Suomen Partiolaiset ry.

(09) 2533 1100

www.partio.fi

Suomen Ratsastajainliitto ry.

(09) 2294 510

www.ratsastus.fi

Suomen Uimaliitto ry.

(09) 549 0341

www.uimaliitto.fi

Suomen Liikunta ja Urheilu ry.

(09) 348 121

www.slu.fi

